

STREDOEURÓPSKE HUMANISTICKÉ FÓRUM 2020

HUMANIZMUS A VÝZVY
21. STOROČIA

SPOLOČNOSŤ PROMETHEUS
– združenie svetských humanistov

STREDOEURÓPSKE HUMANISTICKÉ FÓRUM 2020

HUMANIZMUS A VÝZVY 21. STOROČIA.

ISBN: 978-80-570-2640-2

9 788057 026402

Zostavovateľ:	PhDr. Roman Hradecký (ed.)
Recenzenti:	prof. PhDr. Vasil Gluchman, CSc. doc. PhDr. Matej Beňo, CSc.
Jazyková korektúra:	PhDr. Ľudmila Šimčáková
Vydavateľ:	Spoločnosť Prometheus – združenie svetských humanistov
Sadzba:	Danielson, s.r.o.
Tlač:	Danielson, s.r.o.
Vydanie:	Prvé
Počet strán:	180
Rok vydania:	2020
Náklad:	500 kusov

Vydané vďaka podpore Humanists International, nadácie Pantheon Foundation, Jána Miadoka i členským príspevkom, darom a podielu z 2 % daní, ktoré venovali naši členovia a sympatizanti.

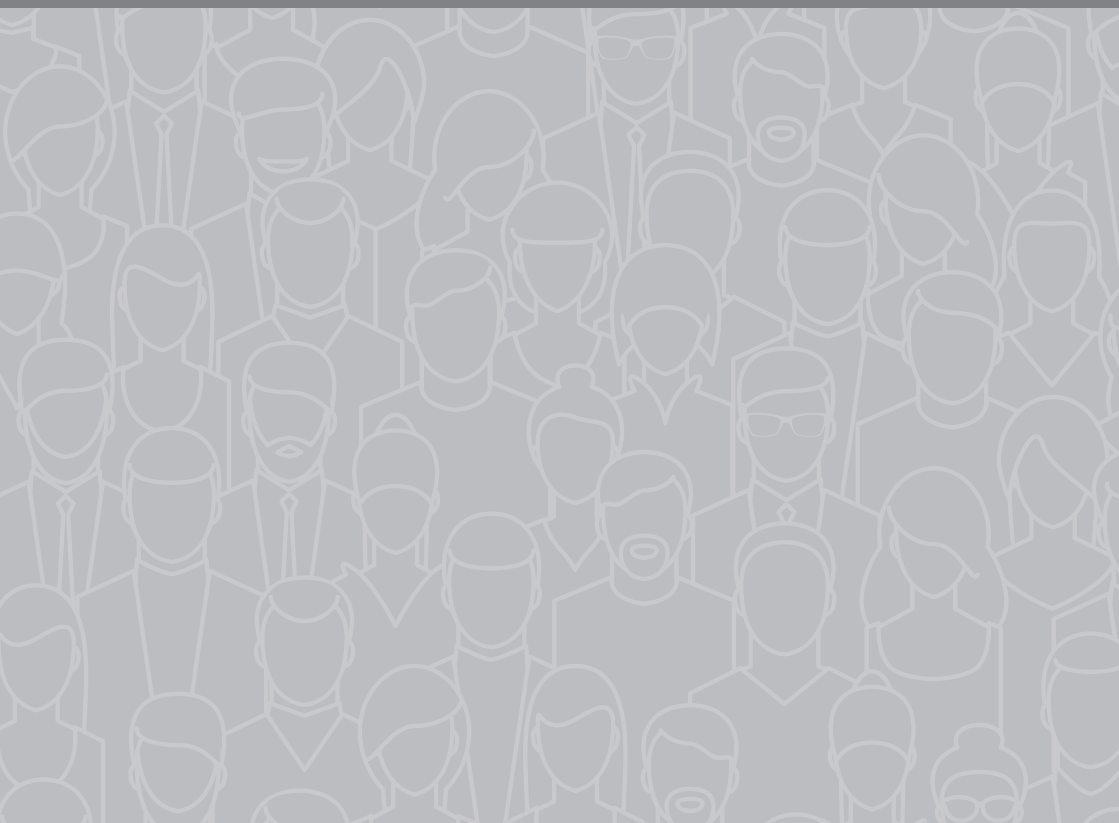

SPOLOČNOSŤ PROMETHEUS – združenie svetských humanistov
Pod Bánošom 14 • 974 11 Banská Bystrica
e-mail: office@prometheus.sk • www.prometheus.sk

HUMANISTICKÉ TRADÍCIE A POZÍCIE

Celosvetová strešná humanistická organizácia **Humanists International – Medzinárodní humanisti** združuje rozmanité humanistické (nenáboženské) organizácie a jednotlivcov z celého sveta. V súčasnosti reprezentuje vyše stovky humanistických organizácií z viac ako 60-tich krajín sveta, vrátane Spoločnosti Prometheus – združenia svetských humanistov, ktorá je jej členom od roku 1991.

Kontakt:

Registračná adresa vo Veľkej Británii (Škótsko):

Humanists International
272 Bath Street
Glasgow
G4 2JR
Veľká Británia

Registračná adresa v USA (Washington, DC):

Humanists International
1821 Jefferson Pl NW
Washington, DC
20036
USA

Adresa kancelárie v Londýne:

Humanists International
The Foundry
17 Oval Way
Vauxhall
London
SE11 5RR
Veľká Británia

www.humanists.international

Celosvetová strešná humanistická organizácia Humanists International – Medzinárodní humanisti

Zakladajúci kongres organizácie pripravila tzv. štvrtá generácia moderných organizovaných humanistov. Kongres zorganizovala Holandská liga humanistov v auguste 1952 v Amsterdame. Okrem nej sa kongresu zúčastnili ďalšie štyri organizácie: Americká etická únia a Americká humanistická asociácia, Britská etická únia (dnes Humanists UK – Humanisti Spojeného kráľovstva) a Viedenská etická spoločnosť (jediná z nich už dnes neexistuje). Následne sa k nim pripojili dve ďalšie organizácie – Belgická liga humanistov a Indické racionalistické humanistické hnutie. Spoločne založili Medzinárodnú humanistickú a etickú úniu (IHEU), ktorá sa v roku 2019 premenovala na Humanists International (HI).

Humanists International je zaregistrovaná v New Yorku v USA. Hlavné administratívne sídlo má v Londýne vo Veľkej Británii. Je medzinárodnou mimovládnu organizáciou (MVO) so zastúpením v rôznych výboroch OSN, Rady Európy a ďalších medzinárodných orgánoch. Prezidentom HI je Andrew Copson. Osobitnou organizačnou zložkou je mládežnícka organizácia Yuong Humanists International – Mladí medzinárodní humanisti s prezidentkou Anyou Overmannovou.

Medzinárodní humanisti budujú, podporujú a zastupujú globálne humanistické hnutie. V rámci medzinárodnej advokácie chránia a obhajujú ľudské práva, najmä nenáboženských osôb, ktorí čelia prenasledovaniu pre uplatňovanie svojho práva na slobodu prejavu a slobodu presvedčenia a náboženského vyznania. V roku 2020 pracovali na podpore a obhajobe trinástich jednotlivcov z celého sveta, napr. Mubaraku Balu a Shakthiky Sathkumary.

Pri propagácii humanistických hodnôt po celom svete a podpore aktivít členských organizácií poskytuje menšie projekty, ale aj väčšie komunitné projekty členských organizácií v rámci grantového programu rastu a rozvoja s podporou viac ako 165 000 US \$ (platí pre rok 2021). Od roku 2013 vydáva každoročne unikátnu Správu o slobode myslenia, v ktorej hodnotí všetky krajiny sveta na základe dodržiavania ľudských práv a právneho postavenia, pokiaľ ide o humanistov, ateistov, etikov, skeptikov a iných nenáboženských mysliacich ľudí.

Členovia a spolupracovníci Medzinárodných humanistov sa líšia veľkosťou a formou organizácie, majú rôznorodú históriu a čelia rôznym okolnostiam. Všetci však pracujú na rovnakej humanistickej vízii, ktorá je sformulovaná v Amsterdamskej deklarácii z roku 2002.

Humanistické minimum – 1952

Humanizmus je demokratický a etický životný postoj, ktorý potvrdzuje, že ľudské bytosti majú právo ale aj zodpovednosť dať zmysel a formu vlastnému životu. Humanizmus znamená budovanie ľudskejšej spoločnosti na základe etiky, založenej na ľudských a ďalších prírodných hodnotách, prostredníctvom ľudských schopností, v duchu rozumu a slobodného výskumu. Humanizmus je neteistický a neprijíma nadprirodzený náhľad na realitu.

Amsterdamská deklarácia základov humanizmu – 2002

Medzinárodná Humanistická a Etická Únia (IHEU) na svojom kongrese v Amsterdame v roku 2002 prijala na počesť 50. výročia zakladajúceho kongresu IHEU deklaráciu základov humanizmu:

- **Humanizmus je etický.** Potvrďuje hodnoty, dôstojnosť a autonómnosť jedinca a právo každej ľudskej bytosti na čo najväčšiu slobodu zlučiteľnú s právami ostatných. Humanisti majú povinnosť starať sa o celé ľudstvo, vrátane budúcich generácií. Humanisti sú presvedčení, že morálnosť je súčasťou ľudskej povahy, založená na porozumení a starostlivosti o iných, bez potreby vonkajších sankcií.
- **Humanizmus je racionálny.** Usiluje sa používať vedu tvorivo, nie deštruktívne. Humanisti sú presvedčení, že riešenie problémov sveta spočíva v ľudskom myslení a činnosti, nie v božích zásahoch. Humanizmus presadzuje uplatňovanie vedeckých metód a slobody skúmať problémy úspešného ľudského bytia. Avšak humanisti sú tiež presvedčení, že využívanie vedy a technológií musí rešpektovať ľudské hodnoty. Veda nám dáva prostriedky, avšak ľudské hodnoty musia určovať ciele.
- **Humanizmus podporuje demokraciu a ľudské práva.** Humanizmus smeruje k čo možno najúplnejšiemu rozvoju každej ľudskej bytosti. Zastáva názor, že demokracia a rozvoj človeka sú vecou práva. Princípy demokracie a ľudských práv možno aplikovať na mnohé ľudské vzťahy a nie sú obmedzené metódami vládnutia.
- **Humanizmus trvá na tom, že osobná sloboda musí byť spojená so spoločenskou zodpovednosťou.** Humanizmus sa usiluje budovať svet na myšlienke osobnej slobody jednotlivca zodpovedného za spoločnosť a prírodu. Humanizmus je nedogmatický, nevnučuje žiadne vierovyznanie svojim stúpencom. Je teda zástancom výchovy bez akejkoľvek indoktrinácie.
- **Humanizmus je odpoveďou na mnohé požiadavky smerujúce k vytvoreniu alternatívy k dogmatickému náboženstvu.** Väčšie náboženstvá sveta vyhlasujú, že sa zakladajú na navždy platných zjaveniach a mnohé sa pokúšajú vnútiť svoj svetonázor celému ľudstvu. Humanizmus uznáva, že spoločné vedomosti o svete a o nás samotných vznikajú len súvislým procesom skúmania, vyhodnocovania a prehodnocovania.
- **Humanizmus si vysoko cení umeleckú tvorbu a obrazotvornosť,** ako aj uznáva transformujúcu schopnosť umenia. Humanizmus vysoko hodnotí význam písomníctva, hudby a výtvarného umenia, ako aj divadelníctva v osobnom rozvoji a uspokojovaní potrieb človeka.

- **Humanizmus je svetonázor** smerujúci k čo možno najväčšiemu uspokojeniu človeka pestovaním etického a tvorivého života a ponúka etický a racionálny prístup k výzvam našich čias. Humanizmus sa môže stať spôsobom života každého a všade.

Náš prvotný cieľ je oboznámiť ľudí v čo možno najjednoduchšej podobe s tým, čo pre nich môže humanizmus znamenať a k čomu ich zaväzuje. Uplatňovaním slobody skúmania, možností vedy a tvorivej predstavivosti s cieľom podpory mieru v službách solidarity, sme presvedčení o tom, že máme v rukách prostriedky na vyriešenie všetkých problémov, ktoré sa vyskytujú. Vyzývame všetkých, čo majú podobné presvedčenie, aby sa k nám pripojili pri realizácii našich cieľov.

Parížska deklarácia IHEU o odluke štátu od cirkvi – 2005

Šestnásty svetový kongres IHEU sa konal v Paríži v dňoch 5. až 7. júla 2005 na počesť storočného jubilea francúzskeho zákona o odluke štátu od cirkvi, z 9. decembra 1905. Inšpirovaní dedičstvom severoamerickej revolúcie, prvým dodatkom k Ústave Spojených štátov Ameriky (1791) a mexickou revolúciou, bol francúzsky zákon výdobytkom v procese sekularizácie zahájenej osvietenstvom a Francúzskou revolúciou na vloženie osudov do vlastných rúk ľudí.

Všade na všetkých kontinentoch a po celé storočia humanisti pracovali a pracujú v záujme víťazstva slobody svedomia. Sloboda svedomia je podstatným základom ľudskej emancipácie a nemožno ju oddeliť od **zápasu za demokratické slobody**: „Človek je meradlom všetkých vecí,“ povedal Protagoras, pred tisícmi rokmi v starobyľom Grécku, v otčine pojmu občianstva. V starobyľej Indii, už 600 rokov pred našim letopočtom bol tento princíp potvrdený aj starými Indami „*Etika je fenomen prírody. Je to spoločenský dohovor, nevyhnutnosť – nie božský príkaz. Vôbec nie je potrebné direktívne riadiť inštinkty a pocity. Tieto sú to príkazy prírody. Cieľom života je žiť a štastie je tou jedinou vedomosťou.*“

Podstatou ľudskeho bytia je jeho povedomie a sloboda ho používať. Žiadne hospodárske, náboženské či kultúrne obmedzenia nemajú legitímny základ zakazovať alebo obmedzovať ľudskú slobodu svedomie.

Sloboda svedomia nemôže existovať, ak náboženstvo ovláda spoločnosť. Sekularizmus je požiadavka pre rovnaké práva pre tých ktorí sa hlásia k náboženstvu rovnako ako pre tých, ktorí sa k náboženstvu nehlásia. Humanisti vždy podporovali aktivity smerujúce k vybudovaniu sekulárnej spoločnosti a jej inštitúcií **tým, že požadovali tento princíp rovnosti** rovnako aj pre veriacich, ako aj neveriacich.

IHEU a jej členské organizácie presadzujú sekulárny štát, teda ani náboženský, ani ateistický. Avšak požadovať skutočnú demokratickú rovnosť, uznávanú zákonom medzi veriacimi a humanistami neznamena, že členské organizácie IHEU obhajujú **všetky filozofické názory. Nie sme povinní rešpektovať iracionálnosť, nech je jej pôvod akokoľvek starý. Skutočný humanizmus znamená rozkvet slobody svedomia a metódu slobodného skúmania.**

Docielenie rovnakých práv pre všetkých je krokom smerujúcim k sekularizácii a k odluke náboženstva od štátu ako jej základného predpokladu. Sekulárne garancie nemôžu byť iba zákonom stanovené, ale musia byť ústavné – ako by sme, bez takýchto ústavných záruk, mohli zabezpečiť rovnaké slobody svedomia pre všetkých? Zákon, ktorý nemá ústavnú záruku sa môže ľahko zvrátiť jednoducho väčšinou v zákonodarstve. Toto je dôvod prečo IHEU žiada, aby všade vo svete sa uskutočnila odluka náboženstva od štátu. Jedine toto riešenie môže vrhať svetlo na ďalšiu cestu ľudí a národov. Dejiny každého národa, každého

štátu sa odlišujú. Sú štáty ako USA, kde je štát sekulárny, avšak spoločnosť nie je taká. Vo Francúzsku na základe zákona z roku 1905 sú štát a škola sekulárne, avšak občania majú skutočnú **slobodu svedomia**. Historický vývoj je rôznorodý, rovnako ako máme mnoho rôznych krajín.

Podľa IHEU každá cesta, pre všetky národy a štáty musí viesť k dosiahnutiu odluky náboženstva od štátu. Každý sekulárny výdobytok sa musí uchovať, obhajovať a rozširovať s týmto cieľom. Preto sa šestnásty Svetový kongres IHEU konaný v Paríži rozhodol postaviť odluku náboženstva od štátu do stredobodu svojich medzinárodných záujmov. Šestnásty kongres IHEU, prebiehajúci v sídle UNESCO a na Sorbonskej univerzite v Paríži – predstavujúce historické svedectvá zápasu o osvietenstvo ľudstva – rozhodol, že IHEU bude zápasit' za skutočnú odluku náboženstva od štátu všade po celom svete.

Deklarácia mieru Oslo – 2011

Svetový kongres humanistov, ktorý sa konal v Oslo (Nórsko) 12-14. augusta 2011 prijal nasledovnú Deklaráciu mieru:

Mnohí humanisti, počnúc učiteľmi hnutia Carvaka v starovekej Indii až po Bertranda Russella, alebo Epikurejcami v starovekej Európe po Jawaharlala Nehrua, tvrdo pracovali pre mier. Rešpektujeme nenahraditeľnú hodnotu individuálneho ľudského života, akceptujeme, že všetky problémy, ktorým ľudstvo čelí musíme riešiť tu a teraz, zaväzujeme sa k aktívnemu využívaniu ľudského rozumu a empatie pri ich riešení a vyjadrujeme presvedčenie, že:

1. Všetky vojny začali ľudia a vojna môže byť ukončená spoluprácou ľudí. Násilný konflikt je veľmi deštruktívny, ničí životy, plytvá zdrojmi a ničí životné prostredie. Niekedy vojna môže byť jediným spôsobom ako zabrániť ešte väčšej škode, ale vždy by to mala byť úplne posledná možnosť a mali by sme pracovať na jej ukončení.
2. Je to možné. Tak, ako ľudská veda dala do našich rúk prostriedky k totálnej deštrukcii, môže nám vedecké poznanie ľudstva pomôcť pochopiť a prekonať príčiny vojny. Nie sme biologicky naprogramovaní pre nevyhnutný násilný konflikt, naša povaha sociálnych bytostí môže byť v skutočnosti zdrojom mieru, no musíme na tom tvrdo pracovať a robiť vedomé etické voľby pre korekciu nášho správania.
3. Mier je viac než len neprítomnosť vojny medzi národmi. Mier si vyžaduje rešpekt hodnôt a dôstojnosti našich bližných, toleranciu medzi jednotlivcami a harmóniu vo vnútri každého človeka. Taktiež si vyžaduje globálnu spravodlivosť v oblastiach globálnej nerovnosti a v neposlednom rade odstránenie hladu a smädu vo svete, ktorý produkuje hojnosť zdrojov.
4. Nadmerné hromadenie zásob zbraní vo svete je hrozbou pre mier. Zhromažďovanie zbraní je plytvanie zdrojmi, ktoré by bolo možné lepšie využiť pre odstránenie chudoby a zabezpečenie vzdelávania, zdravotníctva a ďalších verejných služieb. Preteky v zbrojení vytvárajú politickú a vojenskú nestabilitu a zvyšujú šance na vojnu, preto je odzbrojenie dôležitým krokom k pevnejšiemu mieru.
5. Organizácia spojených národov, tak ako je uvedená v jej pôvodnej listine, zostáva najlepším dostupným medzinárodným nástrojom podpory mieru a spolupráce. Vyzývame všetky naše národné vlády k dodržiavaniu zásad charty Organizácie spojených národov v každej dobe a k snahe o lepšiu OSN.
6. Avšak iniciatíva k mieru nemôže byť ponechaná výhradne v rukách vlád. Ako jednotlivci sa musíme usilovať o mier v našich životoch. Musíme sa snažiť v rámci susedstva, národov, sietí a organizácií, ktorých sme súčasťou, aby sme medzi nami podporili mier a mierumilovný vzťah s ostatnými.

7. Žiaľ seba regulujúce spoločenstvá často lepšie v presadzujú mier medzi svojimi členmi než medzi sebou a inými skupinami. Zdravá hrdosť na naše vlastné tradície a ľudí sa môže veľmi ľahko zmeniť na nezdravú súť'až, alebo dokonca na opovrhovanie ostatnými ľuďmi. Príliš často sa spoločenstvá uchylujú k zdieľanej nevráživosti voči spoločnému nepriateľovi, ako k spôsobu posilnenia ich vnútornej jednoty. Ľudia sa musia neustále usilovať o prekonanie týchto rozporov a spolupracovať na podpore našich spoločných ľudských práv a hodnôt.
8. Štáty by mali smerovať k demokracii a sekularizmu, aby zabezpečili všetkým jedincom, bez ohľadu na kultúrnu či náboženskú príslušnosť, rovnaké zaobchádzanie v spoločnosti a podporili dialóg medzi ľuďmi rôznych vierovyznaní pre zníženie napätia a zvýšenie vzájomného porozumenia.
9. Trvalý mier musí byť dynamický, nie statický. Prijmeme hlučný mier prosperujúceho mesta a nesnažme sa uniknúť do tichého mieru cintorína. Mier je aktívnym a kontinuálnym procesom, spôsobom riešenia problémov spravodlivo a bez násilia. Zaväzujeme sa, že budeme pracovať pre mierumilovnejší svet vytvorením globálnejšieho spoločenstva humanistov, podporou väzieb medzi humanistami rôznych národností, podporou mierových vzťahov medzi zástupcami rôznych presvedčení a neochvejnou snahou našich delegácií v OSN a v ďalších medzinárodných inštitúciách podporiť snahu o dosiahnutie mierumilovnejšej globálnej kultúry.

Presadzujeme zásadný význam vzdelávania od raného detstva a počas života pre budovanie kultúry mieru a podporujeme národný a medzinárodný rozvoj, ktorý zlepšuje výchovu k mieru. Naliehavo žiadame každú z našich členských organizácií a humanistov z celého sveta o úsilie o mierumilovnejšiu kultúru v rámci svojich národov a žiadame všetky vlády, aby uprednostňovali mierové riešenia konfliktov pred alternatívou násilia a vojny.

Rezolúcia o korupcii Oslo – 2011

Svetový kongres humanistov, ktorý sa konal v Oslo (Nórsko) 12-14. augusta 2011 prijal nasledovnú rezolúciu týkajúcu sa problematiky korupcie.

Svetový kongres humanistov 2011 konštatuje, že:

1. Kofi Annan sa o korupcii zmieňuje ako o „zákernom more“, ktorý „podkopáva demokraciu a právne princípy, vedie k porušovaniu ľudských práv, deformuje trh, narušuje kvalitu života a umožňuje organizovanému zločinu, terorizmu a iným hrozbám ľudskej bezpečnosti prekviť.“
2. Korupcia sa pohybuje v rozmedzí od malých úplatkov vyplácaných miestnym vládnym úradníkom až po veľké platby štátnym predstaviteľom za neprimerane výnosné zmluvy.
3. Skorumpované vlády majú sklon vynakladať prostriedky na zbytočné kapitálovo náročné projekty s cieľom maximalizovať príjmy z úplatkov. Takto dochádza k narušeniu priorít rozvoja a k odkloneniu od dôležitých základných služieb, ako je vzdelanie a zdravotné služby, k projektom ako je nákup vojenského materiálu, ktoré umožňujú väčšie úplatky.
4. Korupcia má väčšiu šancu na prosperitu najmä v oblastiach, kde sa uplatňuje netransparentnosť a kde majú menší vplyv médiá a inštitúcie občianskej spoločnosti schopné priviesť mocných k zodpovednosti.

V dôsledku toho:

1. Vyzývame Radu OSN pre ľudské práva, aby ako prvý krok k opatrenia zameraným na boj proti korupcii na celom svete zriadila pracovnú skupinu pre Korupciu a ľudské práva.
2. Naliehavo žiadame všetky štáty, aby považovali boj proti korupcii za nevyhnutnú prioritu, aby kriminalizovali zahraničnú aj domácu korupciu vrátane využitia ich finančných inštitúcií pri transakciách súvisiacich s korupciou, a ak to doteraz neurobili, aby podpísali, ratifikovali a uplatňovali Dohodu Organizácie spojených národov o korupcii.
3. Naliehame na všetky medzinárodné organizácie k upriameniu pozornosti na riešenie problémov s korupciou a na podporu Dohovoru proti podplácaniu zahraničných úradníkov OECD a Parížskej deklarácie o Účinnosti pomoci, ktorá zahŕňa úsilie o boj proti korupcii pri medzinárodne poskytovanej pomoci.
4. Vyzývame všetky spoločnosti k náležitému správaniu s ohľadom na vnútroštátne právo a medzinárodne zmluvy. Všetky spoločnosti by mali zaviesť program pre boj proti korupcii na základe Podnikateľských zásad

pre boj proti úplatkárstvu podľa dobrovoľného kódexu pre súkromný sektor od Transparency International. Všetci vedúci predstavitelia majú zodpovednosť zabezpečiť to, aby ich spoločnosť fungovala v súlade s pravidlami a predpismi v tejto oblasti.

5. Voláme na podporu transparentnosti v správe finančných prostriedkov na všetkých úrovniach spoločnosti a vo všetkých spoločnostiach (vrátane tzv. „daňových rajov“) a na podporu zodpovednosti a posilnenia občianskej spoločnosti a jej orgánov zodpovednosti, ako sú médiá.
6. Vyzývame všetkých humanistov, humanistické skupiny a iné organizácie občianskej spoločnosti k riešeniu problematiky korupcie kdekoľvek je to možné a k podpore všetkých vládnych snáh o zlepšenie legislatívy týkajúcej sa korupcie a vyšetrovanie podozrení z korupcie a finančnej kriminality. Napriek rôznym kultúram a národnostiam sa musíme spoločne postaviť za zavedenie súdržnej a komplexnej stratégie boja proti korupcii. Hlavná zodpovednosť zostáva na vládach, OSN a iných medzinárodných organizáciách. Bohatšie štáty sveta nesmú ignorovať nutnosť zavedenia nevyhnutných kontrolných opatrení v domácom prostredí, vrátane sledovania majetku ministrov vlády.

Oxfordská deklarácia slobody myslenia a prejavu – 2014

Delegáti Svetového kongresu humanistov 10. augusta odsúhlasili znenie a Valné zhromaždenie IHEU 11. augusta 2014 schválilo Oxfordskú deklaráciu slobody myslenia a slova. Navrhnutá a doplnená po pripomienkach od delegátov výborom Svetového humanistického kongresu bola Oxfordská deklarácia schválená v nasledujúcom znení:

Svetový kongres humanistov 2014 v Oxforde 8. až 10. augusta 2014 prijal nasledovnú Deklaráciu slobody myslenia a prejavu:

Na celom svete a za každých okolností sa práve sloboda myslenia a sloboda prejavu preukázali ako najdôležitejšie podmienky pre rozvoj človeka, ale každá generácia musí čeliť novým hrozbám pre tieto základné slobody. S týmto vedomím tvrdíme:

Právo na slobodu myslenia a viery je jedno a to isté právo pre všetkých. Ľudské právo uvedené v článku 18. Všeobecnej deklarácie ľudských práv a rozpracované inde je a malo by byť jediným právom, nedeliteľným, chrániacim dôstojnosť a slobodu všetkých ľudí ochranou ich práva na ich osobnú vieru, nech už sú vierovyznania alebo náboženstva akékoľvek. neveriaci. Ako hovorí článok 7. deklarácie *„všetci sú si rovní pred zákonom a majú právo na rovnakú ochranu zákona bez akejkoľvek diskriminácie.“*

Niko by nikdy nemal byť nútený k viere alebo presvedčeniu. Sloboda myslenia znamená právo rozvíjať, držať, skúmať a prejavovať svoje vieru a presvedčenie bez nátlaku a vyjadrovať názory a svetonázor, či už náboženský alebo nenáboženský, bez strachu z nátlaku. Zahŕňa to právo zmeniť naše názory alebo odmietnuť vieru či presvedčenie, ktoré sme predtým zastávali alebo nám bola pripisovaná. Tlak na prispôbenie sa štátnym ideológiám alebo náboženským doktrínam je tyraniou. Zákony, ktoré predpisujú alebo kriminalizujú vieru či presvedčenie sú v rozpore s ľudskou dôstojnosťou a musia byť zrušené. Každý občan každého štátu má právo požadovať zrušenie týchto zákonov a všetky štáty by mali podporovať tých, nech sú kdekoľvek, ktorí požadujú ochranu svojich sociálnych slobôd a osobnej slobody.

Právo na slobodu prejavu je svojím rozsahom globálne. Medzi ľudské práva uvedené v článku 19. Všeobecnej deklarácie ľudských práv patrí právo *„hladať, prijímať a rozširovať informácie a myšlienky prostredníctvom akýchkoľvek médií a bez ohľadu na hranice“*. Žiadny náboženský nacionalizmus alebo štátna neistota by nemali brániť globálnemu ľudskému spoločenstvu v plnení prísľubu nových technológií, masmédií, sociálnych sietí a nášho osobného prístupu k nadnárodným sieťam. Štáty by mali investovať primerané zdroje, aby umožnili svojim občanom účasť na tomto globálnom dialógu.

Neexistuje právo na to, aby vás neurazili alebo aby ste nepočuli protichodné názory. Z rešpektovania slobody viery ľudí nevyplýva žiadna povinnosť alebo požiadavka rešpektovať túto vieru. Pre kritický diskurz je nevyhnutné mať možnosť vyjadriť odpor proti akejkoľvek viere a to aj vo forme satiry, posmechu alebo odsúdenia vo všetkých médiách a formách. Každé obmedzenie, ktoré by sa malo v tejto súvislosti uplatniť, musí byť v súlade s článkom 29. Všeobecnej deklarácie človeka, osobitne práva na ochranu práv a slobôd druhých. Najlepšou odpoveďou na vyjadrenia či názor, s ktorými nesúhlasíme, je odpovedať na ne. Násilie a cenzúra nie sú nikdy legitímnou odpoveďou. Všetky zákony, ktoré kriminalizujú vyjadrenia na základe „rúhania“ alebo urážania viery a hodnôt, bránia ľudskej slobode a mali by byť zrušené.

Štáty nesmú obmedzovať myslenie a prejav iba na ochranu vlády pred kritikou. Štáty, ktoré kriminalizujú kritiku vládnej politiky alebo štátnych úradníkov ako vlastizradnú, poburujúcu alebo ako hrozbu pre bezpečnosť, nie sú „silnými vládami“ presadzujúcimi najlepšie záujmy verejnosti, ale cenzúrnymi násilníkmi, ktorí vo svojich vlastných záujmoch uplatňujú tyraniu. Štáty by mali zabezpečiť vo vnútroštátnom právnom systéme, vo svojich vzdelávacích systémoch a pri riadení svojho národného života všeobecne, aby bola sloboda myslenia a prejavu bola aktívne podporovaná a presadzovaná v skutočný prospech každého člena spoločnosti.

Sloboda viery a presvedčenia je absolútna, ale sloboda konať podľa viery a presvedčenia nie. Ako zodpovední členovia komunity pripúšťame, že naša sloboda konať musí byť niekedy obmedzená, ale len a len vtedy, ak by naše konanie narušilo práva a slobody ostatných. Sloboda viery a presvedčenia nemôže legitimizovať zvyhodňovanie pred zásadami nediskriminácie a rovnosťou pred zákonom. Je ťažké dosiahnuť túto rovnováhu, ale so zameraním na slobodu a ľudskú dôstojnosť sa domnievame, že zákonodarcovia a súdnictvo ich môžu dosiahnuť progresívnym spôsobom.

Tvrdíme, že zásady demokracie, ľudských práv, vlády zákona a sekularizmu poskytujú najpevnejšie základy pre rozvoj otvorených spoločností, v ktorých bude chránená a podporovaná sloboda myslenia a prejavu.

Pri všetkej svojej práci sa zaväzujeme presadzovať a podporovať existujúce práva na slobodu myslenia a prejavu v medzinárodnom rámci pre ľudské práva, odolávať národným a medzinárodným obmedzeniam práva jednotlivcov na slobodné myslenie a bez strachu otvorene vyjadrovať svoje názory.

Žiadame všetky naše členské organizácie a všetkých humanistov na celom svete, aby si tieto hodnoty udržiavali vo svojom vlastnom živote; podporovali vo svojich komunitách väčšie pochopenie pre právo verejnosti na slobodu myslenia a slobodu prejavu pre všetkých; aby naliehali na svoje vlády nech podporujú tieto hodnoty a aby sa spájali s humanistami a ďalšími ľuďmi na celom svete pri ich obrane a napredovaní v prospech celého ľudstva.

Aucklandská deklarácia proti politike rozdeľovania – 2018

Prijatá Valným zhromaždením Medzinárodnej humanistickej a etickej únie v Aucklande na Novom Zélande, 3. až 5. augusta 2018.

Právo všetkých ľudí podieľať sa na vláde svojej spoločnosti bolo základom ľudskej slobody a šťastia všade, kde ľudia existujú. Máme šťastie, že žijeme vo svete, v ktorom je demokracia vďaka úsiliu humanistov i veriacich všeobecne uznávaná ako najspravodlivejšia, najracionálnejšia a najefektívnejšia forma riadenia, ktorú má ľudstvo k dispozícii. Dnes má viac ľudí ako kedykoľvek predtým možnosť formovať politické smerovanie komunity, ktorej sú súčasťou.

Všade tam, kde je demokracia, však existuje aj riziko jej zneužitia demagógmi, ktorí sa snažia zneužiť skutočné problémy skupín obyvateľov zámerným nasmerovaním zodpovednosti za ne na nepopulárne menšiny. Medzi ne môžu patriť aj už existujúce a konkurenčné politické skupiny, ktoré sú znevažované ako „elity“. Demagógovia často využívajú netolerantné formy nacionalizmu, ako aj iné formy predsudkov a nenávisťi. Ich rétorika apeluje skôr na negatívne emócie ako na empatiu a rozum.

Táto politika rozdeľovania opätovne oživa mnohých častiach sveta. Príkladom je nová generácia takzvaných „silných mužov“, politikov, ktorí obhajujú záujmy ľudu, ale súčasne usilujú o zníženie ľudských práv a ignorovanie menšín s cieľom získať a udržať si moc pre svoje vlastné ciele. Predstavujú aktuálnu hrozbu pre ľudskú dôstojnosť, právny štát, ľudské práva a slobodu na celom svete.

Proti týmto tendenciám namietame:

Najlepším etickým základom, s pomocou ktorého sa môžeme postaviť k problémom dnešného sveta a budúcnosti nás všetkých, je vnímanie ľudstva ako jednej globálnej komunity. Najväčšie úspechy ľudského pokroku a solidarity môžeme dosiahnuť spoločnou prácou pre spoločné dobro a odmietaním politiky xenofóbie i kmeňového konania.

Demokracia je oveľa viac ako len možnosť pravidelne voliť. Aby demokracia mohla prekvítať, musí sa opierať o vládu zákona a zásadu rovnosti všetkých pred zákonom. Minimálnym štandardom pre každú demokraciu by malo byť dodržiavanie ľudských práv, definovaných vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv z roku 1948, vrátane práva na slobodu prejavu. Je potrebné dodržiavať a chrániť nielen väčšinové ľudské práva, ale aj ľudské práva menšín. Právo na otvorenú kritiku politických strán, vodcov a politikov musí byť súčasťou slobody prejavu. Okrem pozitívnej možnosti hlasovať za svojich zástupcov, musí demokracia rešpektovať hodnotu slobodnej tlače a zahŕňať systémy transparentnosti, zodpovednosti a schopnosti ľudí kritizovať a pokojne nahrádzať zlyhávajúce a nepopulárne vlády.

Demokracia sa môže rozvíjať iba v kultúre otvorenej diskusie. Diskusia a racionálne riešenia by sa mali usilovať o urovnanie sporov mierovým a tolerantným spôsobom. Dnešné problémy sú zložitejšie ako kedykoľvek predtým. Každý politik, ktorý tvrdí, že má na ne ľahké odpovede, musí byť podrobený dôkladnej kontrole.

Rýchlosť ľudského pokroku na celom svete sa zrýchľuje, ale plody ľudského pokroku sa nevyužívajú rovnomerne. Napriek tomu, že dojčenská úmrtnosť klesá, stredná dĺžka života a príjem sa zvyšujú, vo svete hojnosti sú stále mnohí z nás v chudobe. Ľudské práva sú príliš často porušované, existuje neistota. V mnohých krajinách existujú nové hrozby pre ekonomickú stabilitu, životné prostredie a sociálnu ochranu. Tieto problémy by mali riešiť jednotlivci, mimovládne organizácie, vlády a medzinárodné organizácie.

Odmietame politiku rozdeľovania a vyzývame všetkých politikov a občanov, aby odmietli príliš zjednodušenú tvorbu politiky a rétoriku, ktoré ju charakterizujú; aby uznali škody, ktoré táto rozporuplná politika môže spôsobiť ľudstvu.

Zaväzujeme sa venovať našu pozornosť sociálnym príčinám politiky rozdeľovania: sociálnej nerovnosti, nedodržiavaniu ľudských práv, mylným predstavám o podstate demokracie a nedostatku globálnej solidarity. Vyzývame naše členské organizácie a všetkých humanistov sveta, aby sa pripojili k nám v tejto aktivite. Naliehavo vyzývame humanistov, aby medzinárodne presadzovali a obhajovali hodnoty demokracie, právneho štátu, rovnosti a ľudských práv. Vyzývame ich, aby identifikovali a bránili politike rozdeľovania všade tam, kde ju rozoznajú, tak na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni.

Reykjavická deklarácia o klimatickej kríze – 2019

Deklarácia bola navrhnutá správnymi radami Európskej humanistickej federácie, Medzinárodných humanistov a Mladých medzinárodných humanistov. Schválená Valným zhromaždením Medzinárodných humanistov v Reykjavíku na Islande, 2. júna 2019.

Ľudia sú súčasťou prírody, ale majú neprímeraný vplyv na globálne životné prostredie a biodiverzitu. V priebehu histórie využíval človek ako živočíšny druh prírodný svet na zvyšovanie svojho individuálneho a kolektívneho blahobytu a vplyv, ktorý ľudstvo dnes má, už nie je udržateľný. Politiky prijaté vládami by mali byť podložené vedeckými poznatkami. Vlády musia rešpektovať ohromujúce závery, ku ktorým dospela medzinárodná vedecká komunita, vrátane toho, že nadmerné využívanie prírodných zdrojov a zvyšovanie emisií skleníkových plynov vedie ku katastrofickým zmenám klímy a ohrozuje rozmanitosť života na Zemi i udržateľnosť ľudských spoločností. Extrémne scenáre ďalšieho vývoja znamenajú pre ľudstvo skutočné existenčné riziko. Ľudstvo musí urgentne konať a globálne koordinovaným spôsobom s cieľom zníženia a zabránenia rastu dôsledkov ľudskej činnosti k zmenám klímy, s cieľom zmiernenia dopadov zmeny klímy a prispôbeniu sa im.

Rešpektujeme, že:

- Existuje zhoda drvivej väčšiny vedcov v tom, že ľudia prispievajú k trendu globálneho otepľovania v oblasti zmeny klímy;
- Zmena klímy bude mať nepriaznivý vplyv nielen na ľudské spoločnosti, ale aj na živočíšnu ríšu a iné prírodné ekosystémy;
- Využívanie pôdy a ťažba zdrojov, vrátane komerčného odlesňovania a neudržateľného poľnohospodárstva sú hrozbou pre existujúce ekosystémy;
- K investícii do nových technológií obnoviteľných druhov energie musí dôjsť súčasne s výrazným znížením používania palív s vysokým obsahom uhlíka, ako sú uhlie, ropa a plyn;
- Všetky krajiny musia spolupracovať na znižovaní emisií skleníkových plynov a ochrane biotopov a druhov.
- Hospodársky rozvoj vychádzajúci z industrializácie historicky zvýhodňoval krajiny pri ich rozvoji a preto by mali bohatšie krajiny pomáhať rozvojom krajín pri plnení environmentálnych záväzkov.

Podporujeme:

- Rámcový dohovor OSN o zmene klímy a výsledné znenie Parížskej dohody z roku 2017 a Konferencie OSN o zmene klímy z roku 2017 (COP23);
- Naliehavú prácu vedeckých, technických a aktivistických spoločností na výskume a nasadení nových technológií a stratégií na zníženie rizík pre civilizáciu a biodiverzitu;
- Potrebu globálneho prechodu na nové spôsoby využívania zdrojov a nové spôsoby výroby energie, ktoré budú sociálne a environmentálne udržateľné.

Vyzývame všetky humanistické organizácie, občiansku spoločnosť vo všeobecnosti a všetkých jednotlivcov na celom svete, aby:

1. Zdôraznili svojim vládam a regionálnym orgánom potrebu okamžitých opatrení na zníženie emisií skleníkových plynov, na zabezpečenie udržateľnosti využívania pôdy a ťažby zdrojov a na ochranu a udržanie pôvodných prírodných biotopov;
2. Podporovali sociálny a politický záväzok k urýchleným opatreniam a dlhodobej tvorbe politík na zmiernenie a prevenciu zmeny podnebia.

Tieto zásady našej politiky nahrádzajú predchádzajúce deklarácie Medzinárodných humanistov a budú archivované:

1. Deklaráciu o ekológii, Medzinárodní humanisti, Regionálny kongres, Austrália, 2000;
2. Deklaráciu o vyhladzovaní sťahovavých vtákov, Medzinárodní humanisti, Svetový humanistický kongres, Amsterdam, Holandsko, 1974;
3. Deklaráciu o ekológii, Medzinárodní humanisti, Výkonný výbor, 1971.

Reykjavická deklarácia o rodine a ľudských právach: humanistická perspektíva – 2019

Navrhnuté Valnými zhromaždeniami Európskej humanistickej federácie a Medzinárodných humanistov. Schválená Valným zhromaždením Medzinárodných humanistov v Reykjavíku na Islande, 2. júna 2019.

Ako humanistov nás veľmi znepokojuje, že registrujeme rastúci odpor voči kľúčovým základným právam, najmä v oblasti rodinného práva a rodinnej politiky, ako aj zvyšujúci trend pokusov presadiť v mnohých krajinách reakčnú projekciu spoločnosti. Oproti tomu, čo považujeme za príval nenávisť, xenofóbie, homofóbie a misogynie, presadzujeme inkluzívnu spoločnosť a vyzývame humanistov, aby zabránili únosu našich základných práv.

Ako humanisti chceme vybudovať inkluzívnu spoločnosť, kde každý môže žiť dôstojne bez obáv z akejkoľvek diskriminácie. Presadzujeme spoločnosť, kde si ženy naplno užívajú svoje právo na autonómiu svojho tela; kde ľudia LGBTI + požívajú rovnaké práva i rovnaké zaobchádzanie a môžu otvorene prejavovať svoju lásku k svojej rodovej identite; kde sú všetky rodiny rešpektované a uznávané v ich rozmanitých formách a zloženiach.

Vyzývame humanistické organizácie a pokrokové sily na celom svete, aby sa usilovali o ochranu života a rodín hlasnou a zreteľnou podporou našej vízie spoločnosti. Taktiež ich vyzývame, aby aktívne pripomínali svojej vláde a regionálnym orgánom, že:

1. Rodina je definovaná medzinárodným spoločenstvom inkluzívnym spôsobom tak, aby rešpektoval a chránil jej rôzne formy a zloženie.
2. Je nanajvýš potrebné chrániť sexuálne a reprodukčné zdravie i práva žien, čo si vyžaduje prístup k bezpečným a legálnym potratom, ako to nedávno schválila OSN vo Všeobecnom komentári k Paktu o občianskych a politických právach.

